

Article

Violència en les relacions de parella entre adolescents

Març 2024

Projecte seleccionat en la Social Research Call 2021 (LCF/PR/SR21/52560016)

Noemí Pereda, Marta Codina i Diego A. Díaz-Faes, Universitat de Barcelona

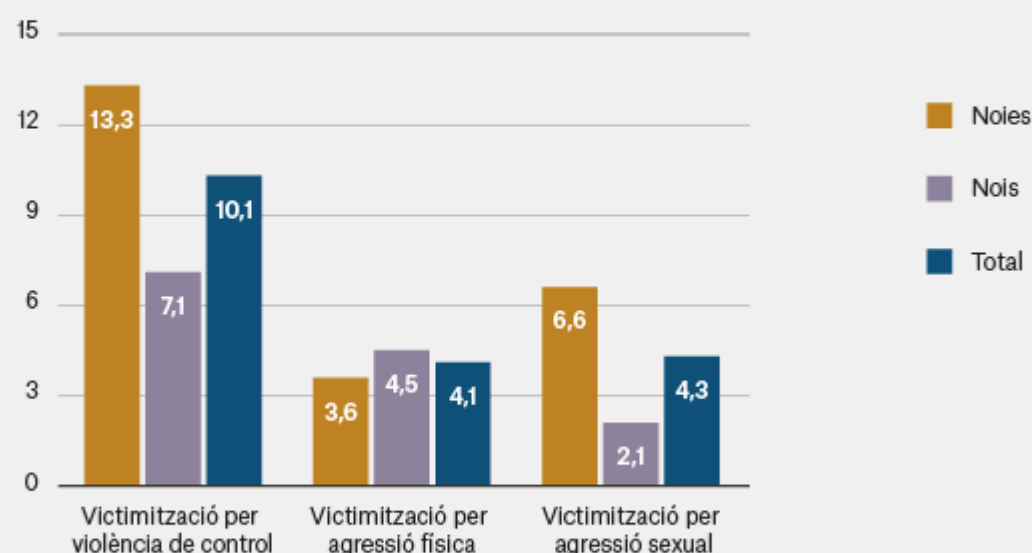
La violència en les relacions de parella entre adolescents s'exerceix mitjançant tres accions principals: a) el control, limitant el contacte amb altres persones a partir, per exemple, de l'escrutini del telèfon; b) l'agressió física, amb bufetades, puntades de peu o altres tipus d'agressions, i c) l'agressió sexual, forçant relacions no desitjades. Aquesta violència pot afectar greument la salut mental i física dels joves, com també el seu desenvolupament personal i integració social. Amb l'objectiu d'avaluar la prevalença de la violència autodeclarada, tant des de la perspectiva de la victimització com de la perpetració, s'ha emprat una mostra representativa de 4.004 adolescents espanyols, de 14 a 17 anys, mitjançant l'aplicació d'un instrument àmpliament utilitzat en l'àmbit internacional.

Punts clau

- 1 A Espanya, els resultats globals del darrer any assenyalen que la taxa de prevalença de victimització per violència durant les relacions de parella entre adolescents se situa en el 13,6% (noies: 16,9%; nois: 10,5%). En canvi, la taxa de perpetració és del 4,8% (noies: 6,6%; nois: 3,1%).
- 2 Per tipus de violència, el 10,1% declaren ser víctimes de conductes de control (noies: 13,3%; nois: 7,1%). El 4,1% es consideren víctimes d'agressió física (noies: 3,6%; nois: 4,5%) i el 4,3% d'agressió sexual (noies: 6,6%; nois: 2,1%).
- 3 Quant a la prevalença de perpetració, s'observen conductes de control en el 3,0% dels adolescents (noies: 4,2%; nois: 1,9%); d'agressió física en el 2,2% (noies: 3,3%; nois: 1,1%), i d'agressió sexual en el 0,6% (noies: 0,3%; nois: 0,9%).
- 4 El percentatge de joves que declaren haver estat a la vegada víctimes i perpetradors en alguna relació de parella durant el darrer any és del 2,9% (noies: 4,0%; nois: 1,8%).
- 5 En definitiva, els resultats suggereixen que les noies pateixen més victimització per control i per agressió sexual que els nois. Quant als tipus de violència perpetrada, les noies declaren més control i agressions físiques a les seves parelles que els nois. També s'observa que les noies tenen més probabilitats que els nois d'adoptar el rol solapat de víctimes i perpetradores en les seves relacions de parella. Els resultats obtinguts evidencien la complexitat d'un problema que requereix una anàlisi exhaustiva de les relacions de violència en les parelles més joves.
- 6 Aquesta radiografia de la violència en les relacions de parella entre adolescents és cabdal per dissenyar polítiques de prevenció que siguin efectives. Per això, també s'està estudiant la situació de les persones joves més vulnerables; és a dir, les que pertanyen a col·lectius de risc, tenen alguna discapacitat, o presenten problemes de salut mental.

Les noies declaren més victimització per violència de control i per agressió sexual que els nois

Taxa de victimització segons el tipus de violència

Font: elaboració pròpia.

L'Observatori Social de la Fundació "la Caixa".

Introducció

La violència en les relacions de parella entre adolescents –definida com l'amenaça o ús real de violència de control, agressió física i agressió sexual en les relacions sentimentals dels adolescents (Exner-Cortens, 2014)– és un problema freqüent a tot el món (Jennings *et al.*, 2017). Aquesta violència pot afectar greument la salut mental i física dels adolescents, com també el seu desenvolupament personal i integració social (Campo-Tena *et al.*, 2023), fet que comporta costos significatius per al conjunt de la societat.

Les relacions de parella entre adolescents es diferencien de les que mantenen els adults per la seva manca d'experiència en aquest camp (González *et al.*, 2003) i per uns comportaments relacionals impulsius (Hamby i Turner, 2013). Això pot implicar l'ús d'estratègies deficientes a l'hora de front als conflictes, com ara l'agressió verbal i física (Mulford i Giordano, 2008). A més a més, els adolescents observen patrons de comportament, els aprenen i els imiten, raó per la qual els models familiars i les dinàmiques parentals exerceixen una influència decisiva en la seva conducta (Bandura, 1977).

Una de les diferències més significatives entre la violència en les parelles adolescents i la violència en les parelles adultes és que, en el primer cas, el pes del gènere tendeix a ser inferior; és a dir, la violència la pateixen i la cometent tant els nois com les noies, amb un comportament d'alta bidireccionalitat (Wincentak *et al.*, 2017). Tanmateix, hi ha certa polèmica al respecte i altres estudis assenyalen que aquestes similituds són conseqüència de l'absència de sensibilitat de gènere en les mesures d'autodeclaració de victimització i de perpetració de la conducta violenta (Hamby, 2014). Això pot significar que, davant d'una mateixa pregunta sobre violència, els nois responguin de manera diferent de com ho fan les noies. És important tenir-ho en compte a fi i efecte que els resultats obtinguts il·lustrin la taxa real d'ocurrència d'aquest fenomen. El cert és que es tracta d'una problemàtica complexa de la qual encara no es coneixen tots els mecanismes subjacents que n'explicarien les dinàmiques.

Aquest article aborda el problema de la violència en les parelles adolescents des de la perspectiva dels mateixos adolescents, com a víctimes i com a perpetradors, a partir d'una mostra representativa de 4.004 joves escolaritzats (noies: 51,2%; nois: 46,2%, i 0,9% que es van identificar com a «altres»), de 14 a 17 anys. La majoria (91,4%) van néixer a Espanya i només el 8,6% eren d'origen estranger. Pel que fa a l'orientació sexual, el 81,9% van declarar ser heterossexuals, el 9,5% bisexuals i el 2,8% homosexuals. Es va entrevistar els participants utilitzant el Qüestionari de Victimització Juvenil (JVQ, segons les sigles en anglès).

Els resultats indiquen que el 13,6% dels enquestats van ser víctimes i el 4,8%, perpetradors. La violència més freqüent en el context de les relacions de parella és la de control (10,1%), consistent a limitar la relació amb les amistats, impedir reunir-se amb altres persones o revisar el telèfon i els contactes. En segon lloc se situa la realització d'actes sexuals no desitjats (4,5%) i, finalment, donar bufetades i exercir altres formes d'agressió física (4,2%).

En un percentatge de la mostra (2,9%), durant les relacions de parella se superposen la victimització i la perpetració de la violència. Reconèixer aquesta superposició –és a dir, considerar els casos en què una mateixa persona actua com a víctima i com a perpetradora– és rellevant per implementar polítiques públiques que abordin la complexitat d'aquest fenomen. Això és així perquè, fins ara, les intervencions han tendit a centrar-se únicament en les circumstàncies o l'historial dels perpetradors, sense tenir en compte les seves pròpies experiències de victimització, la qual cosa es tradueix en una solució parcial i incompleta del problema (Berg i Schreck, 2022).

I. Com es mesura la violència en les relacions de parella entre adolescents?

La revisió d'estudis europeus a càrrec de Tomaszewska i Schuster (2021) indica que Espanya és el país on s'han publicat la majoria dels estudis sobre violència en les relacions de parella entre adolescents, seguit, a gran distància, d'Alemanya i del Regne Unit, fet que revela l'existència d'una agenda de recerca sistemàtica i institucionalitzada sobre aquest problema al nostre país. Alhora, Espanya presenta les xifres més elevades de victimització i de perpetració de violència de control, així com d'agressió física i sexual, tant en els nois com en les noies. Ara bé, els rangs entre els estudis són tan amplis que no permeten arribar a una conclusió definitiva sobre l'extensió d'aquest problema al nostre país.

Tenint en compte aquest context, aquest estudi explora la violència en l'adolescència des de tres perspectives (control, agressió física i agressió sexual), a partir de les preguntes d'un qüestionari utilitzat prèviament en altres països europeus per tal de facilitar la comparativa intercultural (taula 1).

Taula 1. **Preguntes formulades per examinar la victimització i la perpetració de la violència durant les relacions de parella entre adolescents**

Ítems	Descripció
Victimització	
Control	L'últim any, ¿el noi o la noia amb qui sorties ha intentat limitar la relació que tenies amb els teus amics o amigues, ha impedit que et reunissis amb altres persones, o t'ha revisat el telèfon per veure amb qui havies estat en contacte?
Agressió física	L'últim any, ¿el noi o la noia amb qui sorties, o algú amb qui haguessis tingut una cita, t'ha donat una bufetada o t'ha pegat?
Agressió sexual	L'últim any, ¿el noi o la noia amb qui sorties, o algú amb qui haguessis tingut una cita, t'ha obligat a fer actes sexuals que no volies fer?
Perpetració	
Control	L'últim any, ¿has controlat la persona amb qui sorties revisant-li el mòbil, dient-li com vestir-se o comportar-se, i controlant o limitant les seves relacions d'amistat?
Agressió física	L'últim any, ¿has donat una bufetada o has pegat algú amb qui sorties o amb qui haguessis tingut una cita?
Agressió sexual	L'últim any, ¿has obligat o coaccionat el noi o noia amb qui sorties, o algú amb qui haguessis tingut una cita, a fer coses sexuals que no volia fer?

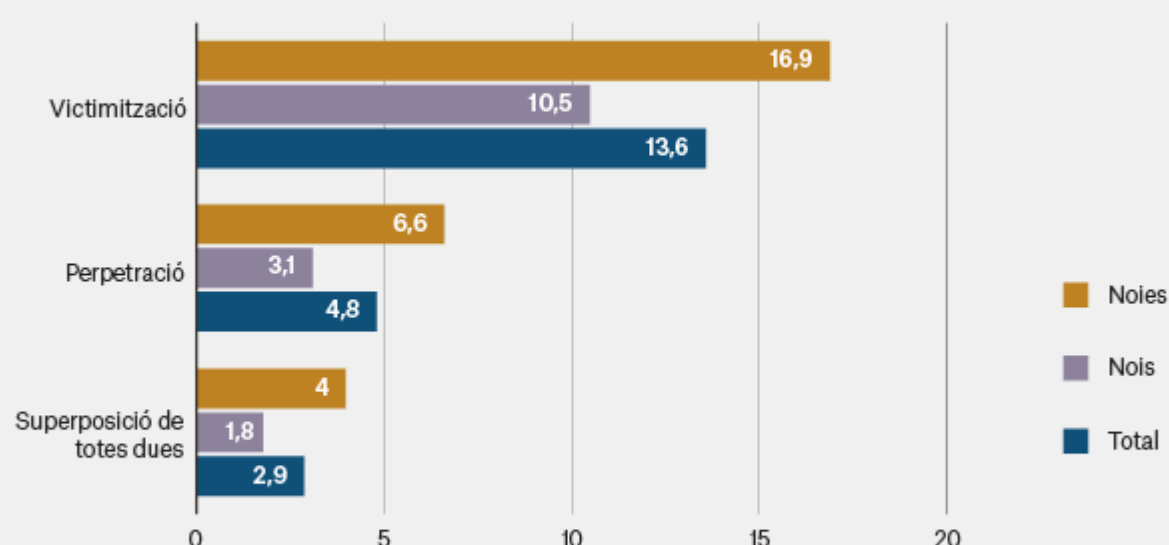
Font: elaboració pròpia.

L'Observatori Social de la Fundació "la Caixa".

2. Radiografia de la violència en les relacions de parella entre adolescents a partir dels resultats de l'enquesta

A Espanya, els resultats assenyalen que la violència en les relacions de parella entre adolescents afecta el 18,4% dels nois i noies, que poden intervenir en aquest fenomen com a víctimes o com a perpetradors. L'últim any, la taxa de prevalença de victimització va ser del 13,6% (noies: 16,9%; nois: 10,5%). En canvi, la taxa de perpetració es va situar en el 4,8% (noies: 6,6%; nois: 3,1%). A més a més, hi ha vegades en què aquests joves poden actuar simultàniament com a víctimes i com a perpetradors. Aquest fenomen s'anomena *superposició víctima-perpetrador* i l'últim any ha afectat el 2,9% dels nois i noies.

Gràfic 1. Les taxes de victimització i de perpetració són més altes en les noies
Taxes de victimització, de perpetració i superposició de totes dues, per sexe

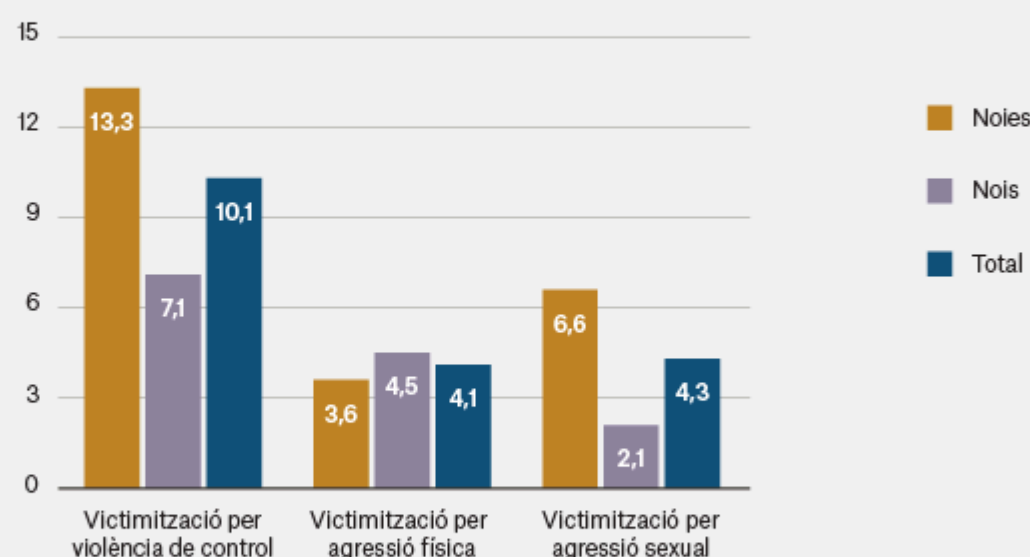
Font: elaboració pròpia.

L'Observatori Social de la Fundació "la Caixa".

Per tipus de violència, el 10,1% declaren ser víctimes de conductes de control (noies: 13,3%; nois: 7,1%). El 4,1% es consideren víctimes d'agressió física (noies: 3,6%; nois: 4,5%) i el 4,3%, d'agressió sexual (noies: 6,6%; nois: 2,1%).

Les formes greus d'agressió física són molt poc freqüents en les parelles adolescents d'Espanya. En aquest sentit, és més important determinar si les trobades físicament violentes arriben a un llindar mínim de gravetat, de manera que es puguin considerar com a violentes, que no pas saber qui va colpejar primer o si l'acte en qüestió va ser en defensa pròpia (Hamby i Turner, 2013). Des d'aquesta perspectiva, alguns estudis assenyalen que a Espanya hi ha diferències de gènere segons la gravetat de la violència, i que les noies informen de més lesions després de rebre agressions físiques o sexuals (Muñoz-Rivas *et al.*, 2007).

Gràfic 2. Les noies declaren més victimització per violència de control i per agressió sexual que els nois
Taxa de victimització segons el tipus de violència

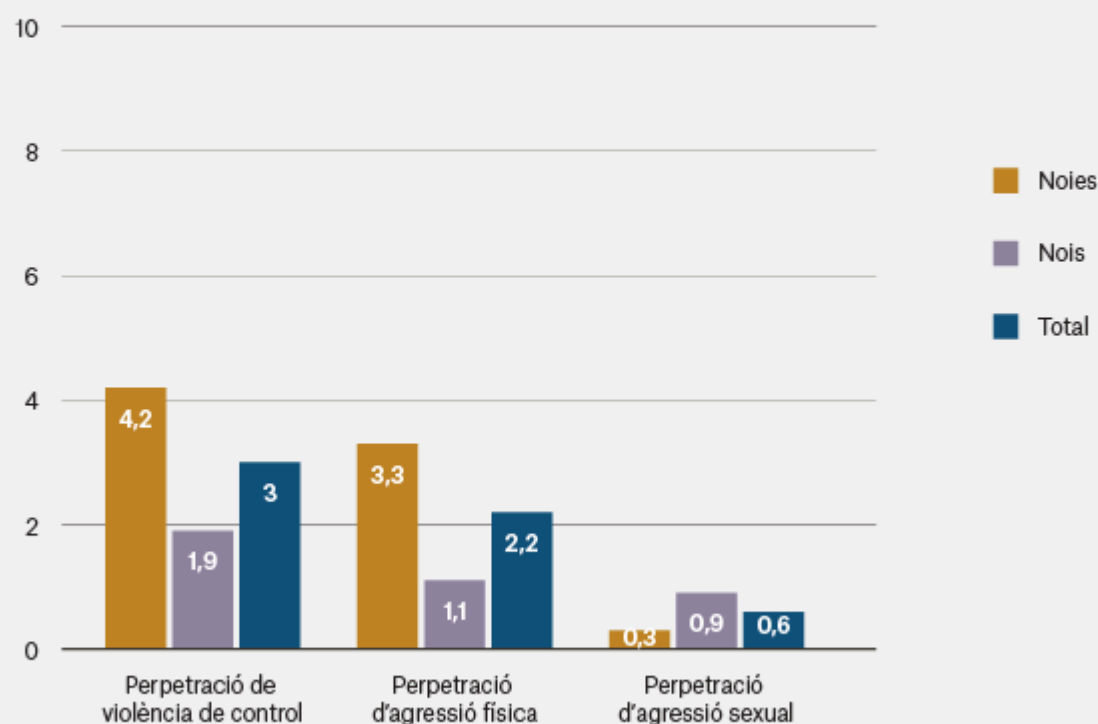
Font: elaboració pròpia.

L'Observatori Social de la Fundació "la Caixa".

Quant a la prevalença de perpetració, s'observen conductes de control en el 3,0% dels adolescents (noies: 4,2%; nois: 1,9%); d'agressió física en el 2,2% (noies: 3,3%; nois: 1,1%), i d'agressió sexual en el 0,6% (noies: 0,3%; nois: 0,9%).

Gràfic 3. **La perpetració de violència de control és la més prevalent entre els adolescents**
Taxa de perpetració segons el tipus de violència

Font: elaboració pròpia.

L'Observatori Social de la Fundació "la Caixa".

La violència en les relacions de parella entre adolescents es caracteritza per l'heterogeneïtat de les xifres (Wincentak *et al.*, 2017). Altres estudis duts a terme a l'Estat espanyol presenten un patró similar, amb una prevalença més elevada de violència de control i d'agressió física per part de les noies, mentre que els nois perpetren més agressió sexual (Sebastián *et al.*, 2014). Aquestes dades s'han d'interpretar amb cautela per diversos factors. El biaix de desitjabilitat social pot donar lloc a una infradeclaració de l'agressió física en els nois i de l'agressió sexual en tots dos gèneres (Foshee, 2005). D'una manera similar, alguns estudis assenyalen que els rols de gènere tradicionals també poden provocar una autodeclaració més elevada de perpetració de violència per part de les noies a causa d'una socialització diferencial de gènere que facilita el reconeixement d'aquesta conducta, però també a causa del menor càstig social que reben (Hamby, 2014). Així mateix, els adolescents poden interpretar les conductes de control com a expressions acceptables o desitjables de preocupació per la seva parella.

Finalment, el percentatge de joves que declaren haver estat alhora víctimes i perpetradors en alguna relació de parella durant el darrer any és del 2,9% (noies: 4,0%; nois: 1,8%). Segons s'ha observat en altres tipus de violència –com ara l'assetjament escolar (Baldry *et al.*, 2017)–, aquests resultats subratllen la necessitat, no solament de considerar els grups de víctimes i de perpetradors d'una manera individual, sinó també d'entendre'ls com a grups que poden ser dinàmics, en comptes d'estancs o independents. Això és així perquè, segons s'ha assenyalat abans, aquests rols es poden solapar, raó per la qual han de ser objecte d'un estudi complet que contribueixi a prevenir el problema d'una manera efectiva.

3. Conclusions

En definitiva, els resultats assenyalen que les noies experimenten més victimització per violència de control i per agressió sexual que els nois, però declaren més perpetració de violència de control i d'agressió física. En canvi, els nois són els que exerceixen més violència d'agressió sexual. Alhora, les noies tenen més probabilitats que els nois d'adoptar el rol solapat de víctimes i perpetradores en les seves relacions de parella, si bé, segons s'ha assenyalat abans, cal interpretar aquests resultats amb cautela a causa dels possibles biaixos de declaració vinculats amb aquest fenomen. L'avaluació de la violència en les relacions de parella entre adolescents és complexa, tot i que els resultats corroboren que la taxa de victimització entre els adolescents és elevada, en especial entre les noies. Quant a la perpetració per tipus de violència, els resultats indiquen que la violència de control és la més prevalent en tots dos sexes.

Aquesta radiografia de la violència en les relacions de parella entre adolescents és cabdal per dissenyar polítiques de prevenció que siguin efectives. Caldria que els programes de prevenció de la violència en les relacions de parella se centressin més a ensenyar al col·lectiu de joves com establir i mantenir relacions íntimes, i quins són els límits entre allò que es pot considerar un joc acceptable i un comportament violent (Hamby i Turner, 2013). A la vegada, també cal estudiar la situació del col·lectiu de joves més vulnerables; és a dir, els que s'identifiquen com a pertanyents a minories sexuals, tenen alguna discapacitat o presenten problemes de salut mental.

4. Característiques de l'estudi

Aquest article es basa en dades procedents del qüestionari per a nois i noies elaborat en el marc del projecte de recerca seleccionat a la Social Research Call 2021 "SR21-00381: V-O: Does violence beget violence? Victim-offender overlap in Spanish adolescents", elaborat per Noemí Pereda, Diego A. Díaz-Faes, Marta Codina, Alba Àguila i Laura Andreu, del Grup de Recerca en Victimització Infantil i Adolescent de la Universitat de Barcelona. Els resultats presentats formen part dels obtinguts en aquest projecte. Aquesta recerca ha rebut el suport oficial del Ministeri d'Afers Socials i Agenda 2030, la Junta de Castella i Lleó, la Junta d'Extremadura, la Generalitat Valenciana, el Govern de Canàries, l'Unicef, Save the Children i altres entitats d'atenció a menors víctimes de violència a Espanya.

5. Referències

BALDRY, A. C., D. P. FARRINGTON, i A. SORRENTINO (2017): «School Bullying and Cyberbullying Among Boys and Girls: Roles and Overlap», *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 26(9), 937-951.

BANDURA, A. (1977): *Social learning theory*. Oxford: Prentice-Hall.

BERG, M. T. i C. J. SCHRECK (2022): «The Meaning of the Victim-Offender Overlap for Criminological Theory and Crime Prevention Policy», *Annual Review of Criminology*, 5, 277-297.

CAMPO-TENA, L., *et al.* (2023): «Longitudinal Associations Between Adolescent Dating Violence Victimization and Adverse Outcomes: A Systematic Review», *Trauma, Violence, & Abuse*.

EISNER, M. (2021): «The gender symmetry problem in physical teen dating violence: A commentary and suggestions for a research agenda», *New Directions for Child and Adolescent Development*, (178), 157-168.

EXNER-CORTENS, D. (2014): «Theory and teen dating violence victimization: Considering adolescent development», *Developmental Review*, 34(2), 168-188.

FERNÁNDEZ-FUERTE, A. A., i A. FUERTES (2010): «Physical and psychological aggression in dating relationships of Spanish adolescents: Motives and consequences», *Child Abuse & Neglect*, 34, 183-191.

FOSHEE, V. A. (1996): «Gender differences in adolescent dating abuse prevalence, types and injuries», *Health Education Research*, 11, 275-286.

GONZÁLEZ, M. P., M. J. MUÑOZ-RIVAS, i J. L. GRAÑA (2003): «Violencia en las relaciones de pareja en adolescentes y jóvenes. Una revisión», *Psicopatología Clínica Legal y Forense*, 3(3), 23-39.

HAMBY, S. (2014): «Intimate Partner and Sexual Violence Research: Scientific Progress, Scientific Challenges, and Gender», *Trauma, Violence, & Abuse*, 15(3), 149-158.

HAMBY, S., i H. TURNER (2013): «Measuring Teen Dating Violence in Males and Females: Insights From the National Survey of Children's Exposure to Violence», *Psychology of Violence*, 3(4), 323-339.

JENNINGS, W. G., *et al.* (2017): «Dating and intimate partner violence among young persons ages 15-30: Evidence from a systematic review», *Aggression and Violent Behavior*, 33, 107-125.

MULFORD, C., i P. C. GIORDANO (2008): «Teen Dating Violence: A Closer Look at Adolescent Romantic Relationships», *National Institute of Justice Journal*, 261(1), 31-40.

MUÑOZ-RIVAS, M. J., *et al.* (2007): «Aggression in Adolescent Dating Relationships: Prevalence, Justification and Health Consequences», *Journal of Adolescent Health*, 40(4), 298-304.

MUÑOZ-RIVAS, M. J., *et al.* (2009): «Prevalence and predictors of sexual aggression in dating relationships of adolescents and young adults», *Psicothema*, 21(2), 234-240.

SEBASTIÁN, J., VERDUGO, A., i ORTIZ, B. (2014): «Jealousy and violence in dating relationships: gender-related differences among a Spanish sample», *The Spanish Journal of Psychology*, 17, E94.

TOMASZEWSKA, P., e I. SCHUSTER (2021): «Prevalence of teen dating violence in Europe: A systematic review of studies since 2010», *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2021(178), 11-37.

WINCENTAK, K., J. CONNOLLY i N. CARD (2017): «Teen Dating Violence: A Meta-Analytic Review of Prevalence Rates», *Psychology of Violence*, 7(2), 224-241.